

Darwin i la selecció sexual*

Lucrecia Burges,

Grup de recerca "Evolució i Cognició Humana". Universitat de les Illes Balears. <http://evocog.org>

La reconstrucció més popular de la conducta social dels primers homínids és la que es recull sota el nom d'Hipòtesi de l'home caçador. Aquesta hipòtesi -formulada originàriament per Charles Darwin (1871) i recollida i reformulada després per altres autors, com Dart (1953), Washburn i Lancaster (1968) o Pilbeam (1968)- es basa en el paper essencial de l'alimentació carnívora per al gènere Homo. La hipòtesi assumeix certes característiques importants que varen jugar un paper essencial en l'esmentada evolució i que són les següents:

- Bipedisme: Aspecte principal que permet la disponibilitat de mans lliures en desplaçar-se.
- Ús d'eines: Amb elles apareix la caça i s'obté una dieta blana, la qual cosa repercuteix en la reducció de la grandària de les dents.
- Reducció de les dents: Permet la pèrdua de la cresta sagital (estructura òssia parietal en què s'insereixen els músculs potents, els masseters, que mouen la mandíbula inferior), la qual cosa ajuda perquè la capacitat cranial pugui augmentar.
- Creixement cerebral: Repercuteix en la construcció d'eines cada cop més sofisticades, millors i més eficaces.

Aquestes característiques funcionen, com es veu, com a pressions selectives que apunten cap a un mateix lloc: el de l'evolució d'éssers amb capacitats cognitives més desenvolupades, capaços de fabricar eines més precises i responsables d'estratègies de caça més complexes. Es tracta, doncs, d'un procés d'aquells que es denominen de retroalimentació (*feedback*), en què cada element dona suport al desenvolupament del següent fins a tancar un cercle de pressió selectiva creixent.

La hipòtesi de l'home caçador aparta les dones de qualsevol paper principal en l'evolució y les redueix a un rol passiu, estrictament vinculat a la seva natura reproductora.

L'èmfasi en la caça, reflex del domini social masculí, és un reflex també dels valors que el mateix Darwin agafaria de la societat victoriana, en l'Anglaterra de la seva època.

Quan el 1871 Darwin publica la seva obra *The Descent of Man and selection 'in' relation to 'Sex'*, aplica en ella a l'evolució humana els distints mecanismes que hi havia enunciat anys endarrere com a propis de la selecció natural, Darwin, (1959) i que condueixen al canvi evolutiu. Darwin va mantenir, encertadament, que l'origen dels homínids havia d'haver tengut lloc a Àfrica com a procés d'emergència d'una tercera línia evolutiva diferenciada dels ximpanzés i goril·les. En aquest procés la selecció sexual -com un aspecte de la selecció natural-, pot explicar, segons Darwin, les característiques sexuals secundàries dels éssers humans, és a dir, el dimorfisme sexual de la nostra espècie.

* Aquest text ha estat traduït del castellà.

En l'argument de Darwin es dona una curiosa discrepància. En la descripció del procés de selecció sexual dels altres animals, Darwin descriu, a més de la competició entre els mascles per les femelles, la importància de l'elecció d'aquestes. De tal forma posa un especial èmfasi en la importància de les característiques sexuals secundàries dels mascles, com la coloració i la textura del plomatge, en les especials qualitats vocals i en els altres atractius per cridar l'atenció de les femelles.

Al contrari, en la discussió sobre la selecció sexual en els humans és l'elecció masculina la que preval. Els signes exteriors de bellesa femenina són el que atreu el mascle, que és qui fa l'elecció. El tema del domini masculí s'estén, així, a les interpretacions de la vida social i econòmica dels primers homínids, posant-se l'èmfasi en la caça com a activitat crucial per a l'hominització. La invenció de la caça és tenguada per Darwin com el major èxit econòmic i tecnològic i és, per a ell, el tret distintiu dels humans que permet la separació dels simis superiors.

Com es pot observar, aquesta hipòtesi reconstrueix des d'un punt de vista clarament androcèntric el rol de l'home com a proveïdor del manteniment econòmic. En ella la dona no juga un paper econòmic en absolut, ni actiu en cap altre sentit. El seu rol és simplement passiu, centrat únicament i exclusivament en la reproducció. Les precisions posteriors del model, que afinen millor el sentit de la caça, -propi del gènere *Homo* i, per tant, molt posterior en realitat a la separació evolutiva entre simis i humans- no canvien gran cosa el paper passiu de les dones en aquest esquema.

A partir de la hipòtesi de l'home caçador ha sorgit també una interpretació evolucionista que intenta explicar d'on provenen les diferències sexuals en habilitats cognitives, justificant en el comportament dels nostres ancestres per què els homes destaquen en les tasques visuals i espacials, mentre que les dones ho fan millor en les lingüístiques (Zihlman, 1981).

La hipòtesi de l'home caçador estesa cap al terreny cognitiu sosté sobre aquest aspecte, que els nostres

avantpassats remots organitzaven la seva vida entorn de la caça i el seu manteniment, i per tant la seva supervivència depenia d'ella. En aquest temps, i seguint un rol social establert, els homes s'organitzaven en grups i sortien a caçar. Aquesta era la seva activitat principal, en què ocupaven la major part del seu temps; era, a més a més, una activitat merament cooperativa, és a dir, que la majoria de les vegades caçaven en grup, per la qual cosa havien de comunicar-se entre ells. No obstant això, per a aquesta comunicació no podien utilitzar la paraula, ja que el llenguatge articulat alertava les seves preses (mamífers en la seva majoria) que fugien immediatament. A més a més, amb les seves veus podien cridar també l'atenció d'altres animals depredadors, com els llops, que posarien en perill la seva integritat física. Per tot això, els homes caçadors es desplaçaven en silenci i se servien, en tot cas, de la comunicació visual.

Les dones, no obstant això, -seguint el rol social que els corresponia- es quedaven al poblat criant els seus fills. Una de les tasques més importants d'aquesta criança era ensenyar-los a parlar: per a això les dones pronunciaven en nombroses ocasions una gran varietat de sons a fi que aquests els imitassin i fomentaven així la parla dels petits. D'aquesta manera, mentre les dones utilitzaven el llenguatge com a eina d'ensenyament en les seves feines, els homes evitaven usar-lo en les seves.

Aquesta podria ser una raó sobre per què l'home i la dona han evolucionat de forma distinta quant a les seves habilitats cognitives. I aquesta diferent evolució és la que explica la distinta organització funcional del cervell per a les habilitats visuals i espacials i el llenguatge, tant en un com en l'altre sexe.

Referències bibliogràfiques:

- DART, R. (1953). The Predatory Transition from Ape to Man. *International Anthropological and Linguistic Review*, 1, 201-218.
- DARWIN, C. (1859). *On the Origin of Species by Means of Natural Selection*. London: John Murray.
- DARWIN, C. (1871). *The Descent of Man and Selection in relation to Sex*. New York: Modern Library.
- PILBEAM, D. R. (1968). The Earliest Hominids. *Nature*, 219, 1.335-1.338.
- WASHBURN, S. L., & LANCASTER, C. S. (1968). The Evolution of Hunting. In R. B. Lee & I. DeVore (Eds.), *Man the Hunter* (pp. 293-303). Chicago, Ill.: Aldine Publishing Co.
- ZIHLMAN, A. L. (1981). Women as Shapers of Human Adaptation. In F. Dahlberg (Ed.), *Woman the Gatherer*. New Haven: Yale University Press.
- ZIHLMAN, A. L. (1985). Gathering Stories for hunting human nature. *Feminist Studies*, 11(2), 365-377. □

Informàtica Ciutat

Servei Tècnic
 Venda d'Ordinadors
 Servei a domicili

tenda@informaticaciutat.com

TEL: 971 289 898

FAX: 971 451 694

C/De la Balanguera, 10 baixos
 07011 Palma de Mallorca